

Creativiteit – nee, dank je!

Piero Sacchetto verklaart zijn bezorgdheid over hoe het woord ‘creativiteit’ vandaag vaak wordt gebruikt.

Naar mijn mening mogen we het verband tussen kunst en gedachten niet klakkeloos aanvaarden. Er is een wijdverspreide tendens in Italiaanse scholen, zelfs kleuterscholen, om kunst, de kunsten, of zelfs non-verbale talen te klasseren onder het vak ‘expressie’; het vak waar alles aanvaardbaar is wat doorgaans niet wordt aanvaard in de ‘serieuze vakken’, de traditionele disciplines.

Deze houding brengt een gevaarlijke vorm van dualisme teweeg tussen enerzijds de activiteiten waarin het denken voorop staat en anderzijds de activiteiten waar expressie, fantasie en verbeelding het voortouw nemen. Dit leidt onvermijdelijk tot het woord ‘creativiteit’, dat op het eerste gezicht een niet-ambigue en algemeen aanvaarde betekenis heeft. Het is het basisingrediënt van expressieve ervaringen, het brengt die ervaringen te weeg, voedt ze en maakt ze productief. Wat we over het algemeen als expressieve activiteiten omschrijven, worden geacht tot een product te leiden dat iedereen omschrijft en herkent als ‘creatief’. Expressieve activiteiten genereren creativiteit en creativiteit geeft betekenis aan expressieve activiteiten: een creatieve context, een creatief voorstel, een creatief onderwerp en een creatief product, bijeen in een cirkelvormig en zichzelf herhalend proces.

Toch is er iets dat me niet helemaal overtuigt. In zijn algemeenheid bestaat er het risico dat creativiteit een concept wordt dat snel bij de hand is, een concepten dat gebruikt worden om samen te vatten, om het denkproces

in te korten, uit noodzaak maar ook uit luiheid. Zulke concepten worden tegelijkertijd geacht een eigen unieke betekenis te hebben.

Ik ben van mening dat we voorzichtig moet omspringen met het begrip ‘creativiteit’ waarbij we versimpelingen die de ervaring ontkennen of vervormen in plaats van er een betekenis aan te geven, proberen te vermijden. Zo’n vereenvoudiging kan de indruk wekken dat creativiteit alleen maar met kunst te maken heeft, waardoor we de rol van creativiteit binnen de wetenschap over het hoofd zouden kunnen zien.

Een andere mogelijke versimpeling is dat we denken dat creativiteit in het gebruik van taal bestaat, maar niet in de gedachte die de talen stuurt, ze organiseert, logica en effecten geeft. Of, wederom, dit zou suggereren dat we creativiteit kunnen terugvinden in concrete producten en in hun originaliteit. Maar als originaliteit met zekerheid kan worden toegeschreven aan de maker van dat product, is het ook iets verschuldigd aan de perceptie van de gebruikers met hun eigen

Piero Sacchetto is pedagogisch directeur van de Education and Family Services in de gemeente Ferrara.
sacchetto.istruzione@comune.fe.it

intellectuele bagage. Het gaat om een interactieve relatie. Soms hoor je soms dat eigentijdse kunstwerken omschreven worden als ‘origineel’, terwijl ze alles behalve origineel zijn.

Als we terugkeren naar mijn thema – het verband tussen kunst en de gedachten – kunnen we onszelf de vraag stellen: wat zou er veranderen in de wereld van de kunst, kunstenaars en artistieke talen, als we onze aandacht zouden verschuiven van de kunstbeoefening en kunstproducten naar een specifieke manier van kijken naar en ervaren van de wereld zoals de kunstenaar het zelf doet? De kern van onze belangstelling zal verschuiven van de handen, de techniek, de kleur en de vorm van het product naar de manier waarop we kijken naar en denken over de wereld, en bijgevolg ook denken over onszelf in de wereld.

Het gaat niet om kijken naar handen, materie en gedachte op een antagonistische manier. Het gaat om het afleggen van de weg die deze elementen verbindt zodat duidelijk wordt hoe onmisbaar ze voor elkaar zijn. ‘Het is niet alleen de lijm die de collage maakt tot wat ze is’, waarschuwde Max Ernst. Ik voeg eraan toe: het is niet alleen expressie die tot creativiteit leidt.